

شانزده

و طرحی برای از میان برداشتن بازماندگان خاندان اسحقی و نجاسبی و انوزوند و حائمی و سایر امرای محلی گیلان بریزد، بیشتر اهالی گیلان زیدی مذهب بودند. بازماندگان اسماعیلیان نیز تا این تاریخ در صفحات دیلمان و رودبار دیده می‌شدند ولی هیچگاه قدرت زیادی به دست نیاورده و مرکز فرمانروایی برای خود نساخته‌اند.

شرط امامت در مذهب زید بن علی علیه السلام خروج باسیف و داشتن خصایل خمسسه است. هر کس که شمشیر می‌کشید و تسلط می‌یافت و خصایل خمسسه در او جمع بود، مقترض الطاعه و نافذ الحکم بود. ساکنان خاک بیه پیش گیلان، پیش از زمان سید علی کیا، مذهب زیدی داشتند. هنگامی که او از تنکابن به لاهیجان آمد «فقها و صلحا و داعیان شرع شریف و مفتیان دین حنیف، مجموع، مقدم شریف آن حضرت را مغتنم شمردند و بیعت کردند و امام و مقتدای خود دانستند و مجموع بر آن قائل شدند که آنچه شرط امامت است در مذهب زید بن علی علیه السلام که خصایل خمسسه است، در او موجود است.»^(۱) عده‌ای از بقاع متروک امروز، مقابر اولاد و احفاد این گونه امامان است.

پس از تسلط صفویان، بازار صوفیان صافی و شیعیان دوازده امامی رواج پیدا کرد. اینان نیز به بقاع امامزادگانی که مورد علاقه‌شان بود، توجه کردند و برای آنها صندوق و ضریح ساختند و در مواردی چند نیز قبور فرستادگان یا امرای لشکر ایشان که در خاک گیلان چشم از جهان فرو بسته، یا به دست سران محلی کشته شده‌اند، زیارتگاه عمومی شد.

در همین ایام، تعدادی از مزارهای قدیمی که مورد علاقه مردم گیلان بود، با تغییر اسم و اقتساب به یکی از سادات، زیارتگاه شیعیان گردید. از اینها می‌توان مزار خانمازین شرف الدوله را یادآور شد که به نام سید امیر کیا خوانده شده است.

به احتمال قوی، زیارتگاههایی که به نام «زیارتگاه دستخط ائمه اطهار» شهرت دارد، نیز در همین تاریخ به وجود آمده است.

توضیح بیشتر درباره پیدایش امامزاده‌ها و زیارتگاهها، خصوصاً آنچه مربوط به پس از دوران صفویان است از حوصله و هدف این مقدمه بیرون است.

هنر اسلامی در بیه پس گملان پیشینه چندانی ندارد

سنگ ظریف تنها بنای قدیمی بخش آستارا یعنی بقعه شیخ تاج‌الدین محمود حیوی، به دست استاد شرف‌الدین عثمان بن جمال شیرازی حک شده است. سنگ مرمر قبر میرزا محمد بن قبادجان مورخ ۹۴۲ که در بقعه پیر قطب‌الدین در دهکده باعچه سرای آستارا است، نظیر سنگ مرمرهایی است که در بقعه عون بن محمد بن علی علیه السلام در ماسوله و بقعه فیله رودبار و بقعه سلطان حاجی سید محمود مرندی در حرزویل بزرگ دیده شده است. این سنگها که تعداد آنها به تعداد انگشتان دودست نمی‌رسد، متعلق به خارج خاک بیه پس گیلان است. یعنی در آذربایجان و زنجان و قزوین حک کرده و بدین نقاط آورده‌اند. زیرا در صفحات نامبرده این گونه سنگها فراوان است و معدن آن هم در آن سرزمینهاست.

پای که از بخش آستارا بیرون گذاریم، به پنج ناحیه تالش نشین می‌رسیم. پایه زندگی و امرار معاش تالشان تا امروز هم کله‌داری است. ایشان برای گیاه خوار و علف‌چر، شش ماه از سال را در دشت و شش ماه دیگر را در کوه می‌گذرانند و کمتر متوجه آثار هنری یا معماری بوده‌اند اگر «اسپیه مرگت» را در کیش حاله دینا چال ندیده‌اند، هیچگونه اثر معماری قابل ذکر در این پیچ‌بخش نیست. آگاهی ما از «اسپیه مرگت» نیز نارساست زیرا از نام نابی و مباشر و معمار آن خبری نداریم و نمی‌دانیم که این اثر هنری زاده ذوق و استعداد چه کسانی است. چون تالشان را در سایر شاخه‌های هنری ضعیف می‌بینیم نمی‌توانیم یقین داشته باشیم که طرح و ترئین این مسجد را ذوق و استعداد تالشان به وجود

آورده باشد.

از منبّت کاری و مشبک سازی، آثار هنری ریادی در گیلان بیه پس دیده نشد .
عجیب ترین کار چوب تراشی را در بقعه محمود شاه دینوری و ظریف ترین حك را بر
صندوق سلیمان داراب و در ورودی بقعه سید عباس و سید اسماعیل در شهر رشت
می توان دید. مشبک کاری بقعه پیر شرف شاه و مادرش و بقعه چور شرف شاه در بقعه
سلطان عرب بنده نیز قابل ذکر است.

کچ بریهای ظریف و پرکار، در بیه پس گیلان دیده نمی شود. کچ بریهای خانه
سردار و مسجد صفی و مسجد حاجی صمدخان ظاهراً کار يك استاد یا سه تقلید
یکدیگر کار شده است. این کچ بریها، درشت، اما خالی از عظمت و ابهت نیست.
کچ بری تالار دو تخت خوابی منزل سردار و کچ بریهای تالار منزل میرزا علی آقا
مقیم، ظریف و قابل ذکر است.

نقاشیهای رنگ و روغن سقف تالار دو تخت خوابی منزل سردار و نقاشیهای
سقف و رفهای منزل سید اسماعیل حسینی صیابری در رشت، از نقاشیهای خوب
دوران قاجاری است. این نکته نیز نا گفته نماند که خانه های زیبای مسکونی
شهر رشت به دست اهالی بنا نشده است و چنانکه صاحبان آنها اظهار می کردند .
سایان و بجااران و نقاشان آنها اهل اصفهان و تهران بوده اند

کاشی سازی در اواخر دوران قاجار، در شهر رشت رونق داشت و حاجی یوسف
و دوپسرش به ساختن انواع کاشی دست رده اند اما هیچیک در این صنعت، همری
شان نداده اند .

ارتزس اطالّه کلام، سخن را بدین جا ختم می کند و دنباله این بحث را
در مقدمه مجلد دیگر که درباره آثار و بناهای تاریخی بیه پیش گیلان است، ادامه
خواهد داد زیرا پس از اتمام قسمت دوم این کتاب، تمام آثار و بناهای تاریخی حاك
گیلان مطالعه و بررسی شده است. آ بوقت است که می توان به دقت قضاوت و
اطهار نظر، اطمینان بیشتری داشت از خدای نزر که برای آغا و پایان مجلد دیگر
باری می جوید

اکنون که کار مقدمه را به خاتمه رسانید، ذکر نام کسانی که در تنظیم و چاپ این کتاب سهمی دارند و نگارنده مدیون ایشان است بسیار بجاست. از رفعتگان باید نام را بینو را یاد کنم که کتاب کیلان او، راهنمای کار مطالعه این ناچیز بوده است. خدایش بیا هر زد و قرین رحمت خویش گرداند. از کسانی که در قید حیات هستند و این شاء الله سالیان سال رنده و کامیاب باشند، آقای عبدالرحمن عمادی است که آنچه یادداشت در باره نناهای تاریخی کیلان داشتند، در عین صفا و گشاده روئی در اختیار من گذاشتند. آقای پرویز عمواوغلی فرماندار و معاون استانداری کیلان با سفرهای متعدد، راه مطالعه مرا آگشودند. آقای انامقلی خان ماسالی اطلاعات پرارحی از ماسال و مناطق دیگر تالش نشین دادند. آقای حسین معارف دوست همراه و همبای من در خاک تالش دولا ب و چهار فریصه بودند. آقای امیر کاشفی در کوه و دشت با این بنده همگام بودند و عکسهای این کتاب را ایشان تهیه کردند. بسیاری کسان دیگر هستند که به طریقی اینجانب را یاری و دستگیری کردند نام ایشان را در این مقدمه نیاورده ام اما بار دین ایشان را همواره بر دوش خود احساس می کنم از یکایک کسانی که نام ایشان ذکر شده است و دیگران را که نام مردم برای همیشه مسمون و شکر گزار خواهم بود

بسیار مفتخر و مباهی هستم که هیأت محترم مؤسسين انجمن آثار ملی میان کسان بسیار مرا برگزیدند و مرا مأمور انجام این کار کردند. لطف و مرحمت ایشان شامل حال این بنده بوده و احساسشان چون کمندی برگردن من است.

از کارکنان چاپخانه تانان خصوصاً آقای ملکی بسیار متشکر و ممنونم که در کار چاپ این کتاب منتهای دقت را کرده اند. خداوند هر که را در راه اشاعه و گسترش علم و دانش کوشاست از زندگانی کامیاب و برخوردار فرماید

منوچهر ستوده

تهران سوم اسفندماه ۱۳۴۸

کتابشناسی حاشیه دریای خزر

شامل کتب و رسائل و مقالاتی که مربوط به شمال و مازندران و گرگان است

آذر هوشنگ، احمد: چند مثل گیلکی، سخن، ۱۲: ۹۵ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۳۲۵۳)

آزموده، ابوالفضل: ترانه‌های مازندرانی، پیام نوین، ج ۳ ش ۶: ۶۲-۶۳ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۳۲۶۸)

آقاخان نوری: مکتوب تاریخی از میرزا آقاخان نوری، با مقدمه ایرج افشار، یغما، ۱۲: ۵۶۲-۵۶۴ (فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۳۴۶۸)

آمار سالانه رودخانه‌های ایران، نشریه شماره ۶ بنگاه مستقل آبیاری تهران، ۱۳۳۴ شمسی.

آمار نفوس و فواصل و مشخصات دیگر استرآباد که در پیچی نیل ۱۲۷۶ قمری در زمان فرمانروائی ملک آرا گرفته شده است. فیلم ۱۶۴۴، موزه آسیائی آکادمی علوم شوروی B2494 (فهرست فیلم نسخه‌های خطی ص ۳)

آملی، مولانا اولیاءالله تاریخ رویان، مؤلف این کتاب را به فخرالدوله شاه عازی (۷۶۱-۷۸۰) تقدیم کرده است. نسخه کتابخانه مجلس حریم‌داری از کتابخانه اقبال که قبلاً متعلق به آقای کیانی بوده است (مقدمه شهریاران گمنام کسروی) به تصحیح عباس خلیلی تهران ۱۳۱۳ شمسی نیاد فرهنگ ایران این کتاب را با تصحیح و تحشیه نگارنده در سال ۱۳۴۸ شمسی تجدید چاپ کرد.

بیست و دو

آهنگهای محلی ترانه‌های ساحل دریای مازندران، نشریه اداره موسیقی،
تهران ۱۳۲۳ شمسی.

ابن ابومسلم: تاریخ مازندران، کشف الظنون چاپ اروپا ج ۲ ص ۱۲۳.
Herbelot, Ind, Bibl. P. 74 No 5.

ابن اسفندیار کاتب، بهاء الدین محمد بن حسن: تاریخ طبرستان، در سال ۱۳۶۳
قمری تألیف شده است. به اهتمام عباس اقبال خردادماه ۱۳۲۰ شمسی. یاد-
داشتهای قزوینی ج ۲ ص ۱۸، نسخه کتابخانه ملی ملک شماره ۴۰۷۱، جلد دوم
الحاقی است و نباید از مؤلف اصلی باشد این مجلد با تصحیح عباس اقبال
در تهران چاپ شده است. جلد اول به انگلیسی ترجمه شده و این ترجمه
در سال ۱۹۰۵ م. در دوره اوقاف کتب مجلد سوم در لیدن منتشر شده است.
ابن حوقل، ابوالقاسم محمد بن حوقل البغدادی النصیبی: صورة الارض. تألیف
حوالی سال ۳۶۷ قمری صفحات ۲۶۷-۲۶۸، چاپ دحویه ۱۸۷۳ م.

ابن خرداد به فارسی، ابوالقاسم عبداللّه بن عبداللّه: المسالك والممالك، تألیف
۲۵۰ قمری

ابوالفدا، عمادالدین اسماعیل بن علی ایوبی منوفی ۷۲۷ قمری: نفوس
البلدان. مسوده کتاب در سال ۷۲۱ قمری تمام شده است

احتسابیان - احمد - جغرافیای نظامی ایران ۱۳۱۱ و ۱۳۱۸ شمسی
ادریسی، محمد بن محمد بن عبداللّه السریف الادریسی: نزهة المشتاق فی
احتراق الافاق. سال تألیف ۵۴۸ قمری.

ادریسی استرآبادی، ابوسعید عبدالرحمن بن محمد بن محمد بن عبداللّه متوفی
۳۰۵ قمری. تاریخ استرآباد (کشف الظنون ص ۲۸۱ در دیل کشف الظنون ج

۱ ص ۲۱۳ به جای سال ۳۰۵ که سال فوت اوست ۴۰۵ آمده است مقدمه

تاریخ طبرستان نیز چنین است

استرآبادی، محمد صالح بن محمد نقی بن محمد اسماعیل: شرح حال علمای و

بیست و سه

ادبای استرآباد در سال ۱۲۹۴ قمری نسخه‌ای از این کتاب در کتابخانهٔ اعتضادالسلطنه وزیر علوم بود و در سال ۱۲۹۸ به کتابخانهٔ محمدحسن خان اعتمادالسلطنه منتقل شد و با رسایل دیگر در یک مجلد، تجلید گردید و پس از سالها به ملکیت حاجی حسین آقا ملک درآمد. اکنون در کتابخانهٔ ملی ملک به شمارهٔ ۴۳۳۰ محفوظ است این رساله ۹۸ ورق رحلی ده‌سطری از این مجموعه است که در استرآباد نامه ص ۱۰۵ - ۲۱۳ به چاپ رسیده است

استودارت: سفرنامه، ترجمهٔ احمد توکلی، فرهنگ ایران زمین ۸: ۱۶۱-۲۲۰. اسفندیاری، سرهنگ احمد: پاسخ به مقالات مرحوم علی دیوسالار، راجع به اردوی برق در منطقهٔ نور مازندران. تهران مرداد ماه ۱۳۳۷ شمسی.

اصطخری، ابواسحق ابراهیم بن محمد فارسی متوفی ۳۴۰ قمری: مسالك - الممالك این کتاب در سال ۳۱۸-۳۲۱ نوشته شده است و در سال ۳۴۰ قمری مختصر شده است لیدن ۱۹۲۷ م صفحات ۲۰۴-۲۰۶ ترجمهٔ این کتاب به فارسی به تصحیح ایرح افشار در مجموعهٔ متون فارسی بنگاه ترجمه و نشر کتاب شمارهٔ ۹ به چاپ رسیده است

اصفهانی، سرزا ظاهر: گنج شایگان، تهران، ۱۲۷۲ قمری اعتمادالسلطنه، محمدحسن خان: کتاب التدوین فی احوال حمال شروین، تهران یونت ئیل ۱۳۱۱ قمری. به گفتهٔ مرحوم میرزا محمدخان قزوینی (در مجلهٔ یادگار ش ۳ سال ۵ ص ۵۷) جزء اعظم و بلکه تمام این کتاب به قلم میرزا محمد حسین فروعی و غیر اوست و اعتمادالسلطنه عصباً به خود نسبت داده است

- روزنامهٔ سفر همایونی (ناصرالدین شاه) به مازندران، تهران ۱۲۹۴ و ۱۳۱۴ قمری

- رسالهٔ راجع به قاعهٔ نور، ارورق ۵۰۰-۵۱۵ از جلد هشتم مجموعهٔ بیوات

بیست و چهار

سلطنتی شماره ۷۳۱ که ذیل کرمان به شماره ۵ قرارداد شده است . این رساله را نگارنده با عکسهائی که خود تهیه کرده بود در مجله یغما ، دوره ۹ سال ۱۳۳۵ شمسی ، صفحات ۱۱۶-۱۳۳ و ۱۵۹-۱۶۷ به چاپ رسانید. (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۲۴۸۷)

- مرآت البلدان. تهران ۱۲۹۷ قمری.

اعلام ، هوشنگ : شهر و شهرستان ساری ، ماهنامه فرهنگ ج ۱ ش ۱ ص ۷۹-۸۶ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ ش ۱۷۶۸)

افشار ، مصطفی خان پسر نصرالله خان ، منشی میرزا مسعود مستوفی در پترزبورگ از طرف عباس میرزا در شعبان ۱۲۴۴ : سفرنامه . فیلم ۱۶۹۱ ، کتابخانه ملی ش $\frac{۴۹۹}{۱۳۳۵}$ خریداری اردکتر وصال در سال ۱۳۲۴ (فهرست فیلم نسخه های خطی ص ۱۲۱)

اقبال ، عباس : امرای آحر آل زیار ، یادگار ج ۳ ش ۹ : ۷۸-۸۰ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۲۶۸۰)

- امیرداد حشیشی بن آلتون تاق و امیر اسماعیل کیلکی ، یادگار ج ۳ ش ۹ ۴۹-۶۳ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۲۶۸۱)

- تواریخ طبرستان و آمل ، یادگار ج ۵ ش ۵/۴ ۱۳۴-۱۳۶ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۱۳۷)

- حاندان روز افروبی در مارندران ، یادگار ج ۴ ش ۱۰/۹ ۱۶۳-۱۶۷ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۳۱۳۱)

- حلهال - ترریق - ترکان - تراکمه - دیلم - دیالمه ، یادگار ج ۲ ش ۹ ۵۸-۶۳ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۴۳۰۲)

- شمس المعالی قابوس بنی وشمگیر زیاری ، ایرانشهر ۲ . ۳۲-۴۱ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۲۶۸۵)

- قابوس وشمگیر زیاری ، تهران ۱۳۰۲ شمسی .

بیست و پنج

- : مرحوم [حسن] اسفندیاری (حاجی محتشم السلطنه) ، یادگار ج ۱ ش ۸ :
۷۲-۸۰ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۳۲۷۳)
- : وفات سلطان ملک‌شاه سلجوقی ، یادگار ج ۱ ش ۳ : ۶۶-۶۲ (فهرست مقالات
فارسی ج ۱ ش ۲۶۸۷)
- : هلالی جغتائی استرآبادی ، یادگار ، ج ۲ ، ش ۳ : ۶۵-۷۱ (فهرست مقالات
فارسی ج ۱ ش ۵۳۶۲)
- امامزاده صالحان و هزارخال ، جلد هشتم مجموعه بیوتات سلطنتی ، شماره
۷۳۱ ، ورق ۵۱۵-۵۱۸ ، به شماره ۶ ذیل کرمان جای داده شده است.
- امیری ، منوچهر : مازندران و استرآباد ، تالیف رابینو ، ترجمه وحید مازندرانی
[انتقاد] ، راهنمای کتاب ۲ : ۴۰۰-۴۰۳ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش
۶۴۸)
- اندریسه ، ژ. ب. زمین‌شناسی مازندران از نظر کشاورزی و آبیاری ، ترجمه
مهدی زرین ، سخن علمی ، ۱ . ۲۶-۳۲ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ شماره
۱۷۴۰)
- بارتلد، و. : تذکره جغرافیای تاریخی ایران ، ترجمه حمزه سردادور ، تهران ،
بهمن ، ۱۳۰۸ . فومس و جرجان ، ۱۶۸-۱۷۸ ، کیلان و مازندران ، ۲۸۲-
۲۸۹ .
- بارفروشی ، مولانا محمد : تاریخ حدید ، روضة الصفاق ۹ ، درخاتمه کار هدایت
الله‌خان بن حاجی جمال فومنی
- باوندنامه ، در عهد ملک حسام الدوله شهریارس قارن (۴۶۶-۵۰۰) از تکذیب
اهل قری و افواہ عوام الناس به نظم گرد آورده اند (تاریخ طبرستان ابن اسفندیار ،
ص ۴)
- بدخشان ، منصور : افسانه بنای شهر آمل ، یعما ۷ ۳۱۴-۳۱۶ (فهرست مقالات
فارسی ج ۱ ش ۱۷۶۷)

بیست و شش

برج لاجیم، راه نو، ۳: ۱۷ (فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۲۴۳۱)
برزگر، اردشیر بن آقا حسن بن آقابزرگ قاصاب: تاریخ طبرستان پیش از اسلام
جلد اول، تهران ۱۳۲۹ شمسی، ۱۷۳ صفحه.

- : تاریخ طبرستان پس از اسلام، بخش یکم از جلد دوم، تهران ۱۳۳۴ شمسی،
در ۲۳۲ صفحه.

- . سخنی چند از تاریخ طبرستان، هوخ ح ۳ ش ۷-۲۰-۲۴ و ش ۸: ۳۰-
۳۲ و ش ۹: ۱۶-۱۸ و ش ۱۱-۱۱-۱۳ و ح ۴ ش ۴: ۱۲-۱۴ و ش ۵: ۶-۱۰
(فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۱۷۶۷)

بروکت، م. ای.: مقایسه برجی و کتیبه‌های آنها در ایران، ترجمه مهوش
ابوالضیا، راهنمای کتاب، ۹: ۱۴۸-۱۵۴ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش
۲۲۱۴)

بریمانی، احمد: دریای خزر یا دریای مازندران، تهران ۱۳۲۶ شمسی

- : دریای مازندران، سالنامه کشور ایران، ۲۰: ۳۲۸-۳۴۴ (فهرست مقالات
فارسی ح ۲ ش ۱۷۴۱)

- . رود مرده (آیا آمو دریا در هیچ زمانی به دریای خزر می‌ریخت؟)، شکار و
طبیعت ح ۱ ش ۳: ۱۷-۲۳ (فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۱۸۸۴)

- . ماهیان دریای خزر، شکار و طبیعت ح ۱ ش ۴: ۵۸-۶۱ (فهرست مقالات
فارسی ح ۱ ش ۱۸۶۸)

بریمانی، لطفعلی: يك ببرد تاریخی در عجیب‌ترین قلعه طبرستان (قلعه ماهابده-
سر) سالنامه کشور ایران، ۱۳: ۱۱۹-۱۲۲ (فهرست مقالات فارسی ح ۱
ش ۲۴۱۹)

بصاری، طلعت: ترانه‌های مازندرانی، سخن ۱۱: ۹۸۶ (فهرست مقالات فارسی
ح ۲ ش ۳۲۶۹)

بالائی، کتیک گری گری (داستان مازندرانی)، سخن، ۳: ۳۴۴-۳۴۶ (فهرست

بیست و هفت

مقالات فارسی ج ۱ ش ۴۲۱۴)

بلوکباشی، علی: یادداشتی درباره گاه شماری و چند جشن در مازندران، پیام

نوبین ج ۸ ش ۷: ۸۴ - ۸۸ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ ش ۱۸۹۹)

بوت، پ. Bout, P. بررسی جغرافیای طبیعی شمال ایران، ترجمه سیروس

سهامی، مجله دانشکده ادبیات مشهد ۲: ۲۷۲-۲۹۷ (فهرست مقالات فارسی

فارسی ج ۲ ش ۱۷۴۳)

بهارمست، احمد: جغرافیای نظامی ایران، تهران ۱۳۰۹ شمسی.

بهرامی، مهدی: گنجینه مازندران، آموزش و پرورش ج ۲۳ ش ۱۰: ۲۲-۲۸

(فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۱۵۹۹)

بهر، سر تیب و مهندس دولت ایران که در سفر مأموریت خود از تهران تارشت

وانزلی و کناردریای شرحی نوشته است. جغرافیای رشت و مازندران واستر-

آباد، فیلم ۱۶۹۴ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، کتابخانه ملی $\frac{۶۲۷}{۸۸۹}$ ۲۲ * ۳۰

(فهرست فیلم نسخه های خطی ص ۶۷)

بهنام، عسی: ظروف گلی لعابدار گرگان، مجله دانشکده ادبیات ج ۳ ش ۲:

۳۲-۴۳ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۱۶۲۹)

- نمایشگاه لباس مردم قاسم آباد، نقش و نگار، ش ۴. ۲۷-۳۳ (فهرست مقالات

فارسی ج ۱ ش ۲۰۹۸)

پارسا، احمد: گیاهان شمال ایران، تهران، ۱۳۱۸.

پتروف، ب. مشخصات جغرافیای طبیعی ایران، ترجمه حسین گل کلاب،

تهران، ۱۳۱۶

بریان، حسن: مردم بندر پهلوی معتقدند که. کتاب هفته ش ۸: ۱۸۲

بورگریم، هوشنگ: باکده، هنر و مردم، دوره جدید، ش ۲۷، ۹-۱۸

(فهرست مقالات فارسی ج ۲ ش ۱۹۵۳)

- ترکیبهای ایران، هنر و مردم، دوره جدید، ش ۴۱/۴۲، ۲۹-۴۲ و ش ۵۰:

بیست و هشت

۲۳-۳۴ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ ش ۱۹۳۲)

- دهکده زیارت ، هنر و مردم ، دوره جدید ، ش ۴۸ : ۱۱-۲۹ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ ش ۱۹۵۶)

پیمان ، ع : هو آلا (آداب پاسداری مزرعه) ، کتاب هفته ، ش ۱۲ : ۱۳۹-۱۴۰ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ ش ۱۸۲۳)

تاریخ ایلچی نظام شاه دکنی (در ذکر نسب و وقایع حکام طبرستان معاصر صفویه) صمیمه مجموعه ای از تاریخ آل برمک پاریس ۱۸۸۶ م ، ۲۸۰ ص فارسی + ۲۹۲ ص فرانسه .

تاریخ جیل و دیلم : جوینی در مقدمه تاریخ خود گوید که در کتابخانه قلعه الموت این کتاب را یافت که برای فخرالدوله از سلاطین آل بویه متوهمی ۳۸۷ قمری نوشته بوده اند.

تاریخ گیلان (موجود در پاریس) تاریخ معول رشیدالدین فضل الله طبع کارتر مر پاریس ۱۸۳۵ م . صفحه ۲۷۶ در آخر کتاب Notices et Extr T B L P 292

تحقیقات سرحدید ، کتابخانه مجلس ، کتب خطی فهرست دستی ش ۲۵۱۹

تدبیر ، عطاء الله قاسم ابوار و عربی که به زبان گیلکی سرود ، ارمغان ۲۶ ۱۷۹-۱۸۱ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۴۱۸۴)

ترانه های ساروی ، صدق ، ۱ ، ۴۵۷ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۴۲۱۵)

ترانه های مازندرانی ، صدق ، ۱ ، ۱۱۶-۱۱۷ (فهرست مقالات فارسی ، ج ۱ ، ش ۴۲۱۶)

ثابتی ، حسب الله : درختان جنگلی ایران ، نشریه شماره ۲۰ دانشگاه تهران ۱۳۲۶ شمسی در ۲۷۵ صفحه

- صنوبر در ایران ، نگاه جنگلیها ، تهران ، ۱۳۳۴ شمسی

ثقفی اعزاز ، حسین : نکاتی چند درباره انقلاب رشت ، اطلاعات ماهانه ، ج ۳ ،

ش ۳۵۰۷ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ، ش ۲۹۵۹)

بیست و نه

جرجانی معروف به ادویسی ، علی بن محمد متوفی ۴۶۸: جرحان (کشف الظنون ص ۲۹۰، در مقدمه تاریخ طبرستان ظهیرالدین به جای محمد، احمد آمده است) Herbelot, Ind Bibl p 839.

جغرافیای سوادکوه در صد و پنجاه ورق، نسخه خطی ش ۳۷۴۰ کتابخانه ملی ملک این کتاب پس از دوران اعتماد السلطنه یا همزمان او نوشته شده است گوید: اعتماد السلطنه گوید که ورامین متجاوز از ششصد قریه است سوادکوه ، نور، نمارستاق ص ۱۷ - لاریجان و رسک و پلور و افچه ص ۵۵ - کلاردشت ص ۶۷ - دماوند ص ۸۳ - فیروکوه ص ۱۱۱ - لارص ۱۲۷ - آزاد برو - ورا و حاجرود ص ۱۴۳ - شهرستانک ص ۱۵۷ - طالقان ص ۱۶۱ - مسیله و دیرکاخ ص ۱۹۳ - دریاچه قم ص ۱۹۹ - خوار و ورامین ص ۲۰۹ - امامزاده جعفر و شهر ورامین ص ۲۲۵ - کرمانشاهان به طور مختصر ص ۲۴۱.

جمال زاده ، سید محمد علی : گنج شایگان یا اوصاع اقتصادی ایران ، بر این ۱۳۳۵ قمری .

جمع و خرج ممالک محروسه ، کتابخانه مجلس ، فهرست دستی کتب خطی ش ۲۲۴۴ .

جنابیان ، شاهرخ . ترانه هائی از مارندران ، سخن ، ۱۶-۸۲-۸۳ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۳۲۷۰)

- : يك ترانه مارندرانی ، سخن ، ۱۵ ۴۳۴ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۳۲۷۱)

جواب سید علی کسا به امیر تسمورگورکان ، ش ۲۰ از منشآت فیلم ش ۲۲۲۹ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران مجلس ش ۱۲۹۰۱ به نام مجموعه مکاتیب مختلفه (فهرست فیلم نسخه های خطی ص ۲۳۳)

جواب مکبوب خان احمد گملانی از شاه عباس مورخ ۱۰۰۰ قمری ، ش ۱۱۳ از منشآت فیلم ۲۳۲۴ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران ، مجلس ش

۴۱۲۵ ، فهرست ۲ : ۳۵۱ ش ۶۰۶ . (فهرست فیلم نسخه‌های خطی ص ۲۴۹)
جواب مکتوب فتح‌علی خان بیکر بیگی استرآباد که در شکوه و گله از میرزا
 محمد ابراهیم وزیر نوشته است . ش ۱۶۹ ، از منشآت فیلم ش ۲۲۲۴ کتابخانه
 مرکزی دانشگاه تهران

مجلس ش ۲۳۲۲۵ (۲۵۰۶) (فهرست فیلم نسخه‌های خطی ص ۲۲۳)

جواب مکتوب مهرداد ، فرمانروای گسگر ، ش ۱۶۲ ، از منشآت فیلم ۲۲۲۴
 کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (۲۵۰۶) (فهرست فیلم نسخه‌های خطی ص ۲۲۳)
جواب مکتوب میرزا صادق . وزیر گسگر که کتاب کشف الایات فرستاده
 بود ش ۱۴۹ ، از منشآت فیلم ۲۲۲۴ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
 مجلس ش ۲۳۲۲۵ (۲۵۰۶) (فهرست فیلم نسخه‌های خطی ص ۲۳ و ۲۳۰)
جوادی ، محمد هادی : بناهای کرانه جنوبی دریای خزر ، تهران چاپ رنگین
 چند دوبیتی گیلکی ، پیام نوین ، ح ۲ ش ۱ : ۴۸ (فهرست مقالات فارسی ح
 ۱ ش ۲۱۱)

چیریگف . سفرنامه مسیو چیریگف ، سرهنگ روسی به ایران ، ترجمه آبگار
 مسیحی از روسی به فارسی در سال ۱۳۰۵ قمری ، از تاریخ ۱۸۷۱ م در آن
 یاد شده است (شریه ۲ ۲۶۳) فیلم ۱۶۳۳ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران ،
 وزارت خارجه ش ۶۲۹۱ (فهرست فیلم نسخه‌های خطی ص ۱۲۱)
حاجی میرزا محمد راپورت میانکاله ، سال ۱۳۰۵ قمری ، شانزده ورق هشت
 سطری از مجموعه شماره ۴۳۳۰ کتابخانه ملی ملک .

حامی ، مهندس احمد : راههای قدیمی ایران ، تهران ، ۱۳۲۳ شمسی .

حجازی ، رضا : جنگل یا طلای سبز ایران ، مسائل ایران ۱ ۳۲-۴۵ و ۷۱-۸۵
 (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۱۷۴۵)

حجازی کماری ، سید حسن : دیوسفید ، سالنامه کشور ایران ، ۱۴ ، ۹۷-۱۰۴
 (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۱۸۰۶)

سی ویک

- : روایت مازندرانی یک تصنیف قدیمی ایرانی، سخن ۲: ۸۷۱ (فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۴۲۱۷)
- : طالب آملی . سالنامه کشور ایران ، ۱۱ . ۱۷۶-۱۸۸ (فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۵۴۰۴)
- : گنجینه های ادبی طبرستان ، سالنامه کشور ایران ، ۲۰ : ۲۵۱ - ۲۶۰ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۳۲۷۲)
- حدود العالم من المشرق الى المغرب ، محمول المؤلف ، تاریخ تالیف ۳۷۲ قمری . این کتاب متکی به کتاب حیهانی و آثار العلویه ارسطاطالیس و جغرافیای بطلمیوس است . به تصحیح نگارنده چاپ دانشگاه تهران .
- حسام السلطنه ، ابوالنصر میرزا : سفرنامه طوالش ، مقدمه و حواشی از ابراهیم صفائی ، بهمن ماه ۱۳۴۶ .
- حسامی ، احمد : راههای ایران ، کتاب ایران شهر ۲ . ۱۴۵۳ - ۱۴۹۶ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۱۷۴۴)
- حسین زاده ، پوران دخت : تمایل خلیفه به تصاحب املاک طبرستان ، ارمغان ، ۳۵ : ۸۱-۸۲ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۱۶۵۲)
- سابقه تاریخی و اوضاع اقتصادی شهر بابل ، کاوش ح ۲ ش ۳ : ۷۱-۷۸ (فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۱۷۷۳)
- . شهر بابل ، تهران ، اردیبهشت ۱۳۴۳ .
- . نامه وارده [در باره مامطیر و طمیشه] ، ارمغان ۳۳ : ۱۶۵ - ۱۶۸ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۱۶۵۳)
- حسن نجفی ، سید محمد بن احمد بن عبدالدین علی : کتاب بحر الانساب . حکم وزارت مازندران ، پس از درگذشت میرزا محمد صالح برای میرزا آقا ش ۱۷۹ ، از منشآت فیلم ش ۲۲۲۹ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران مجلس ش ۱۲۹۰۱ به نام مجموعه مکاتیب مختلفه (فهرست فیلم نسخه های خطی ش ۲۳۳)

حکمی یا حکمتی ، شاعر ترکستان ، در شعبان ۹۷۷ قمری ، شعری راجع به مشهد و جام و باخرز و سرخس و هرات و قندهار و سیستان و جرجان و عراق و مازندران و چین و آسیای مرکزی و گرجستان و کردستان گفته است . (استوری ج ۲ ، بخش ۱ ، ص ۱۳۸)

خان احمد خان گملانی مکاتب تاریخی (در حاشیه حکم وزارت خواجه مسیح ، نقل از سفینه مجمع البحرین) ، ارمغان ۱۲ : ۵۳۲-۵۳۳ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۳۵۰۶)

- : مکاتب ، چند مکتوب خان احمد خان راراپینو در آخر کتاب گیلان و دیلمستان سید طهیرالدین مرعشی در سال ۱۳۳۰ قمری در مطبعه عروۃ الوثقی رشت چاپ کرده است .

خان ملک ساسانی ، احمد میرزا نصرالله خان معروف به میرزا آقاخان نوری اعتمادالدوله ، سیاستگران دوره قاجار ، ص ۱-۸۵ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۳۲۹۵)

خانوار و انقاس مملکت استرآباد با جمیع متعلقات در سال ۱۲۷۶ قمری (استوری ج ۲ ، بخش ۱ ، ص ۱۶۱)

حاورى نژاد، علی: اکبر پهلوان (ترانه‌های دلاویز بومی ایران) [از بابل] ، موزیک ایران ، ج ۱۰ ، ش ۳ ، ۹ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ ، ش ۳۲۷۳)

- : نعمه‌ای از سرزمین دیلمان ، موزیک ایران ، ج ۱۱ ش ۸/۹ : ۷-۸ و ۲۲ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ ، ش ۳۲۵۴)

خچکو Chodzeko. تاریخ گیلان ، ترجمه محمدعلی کیلک ، رشت ۱۳۰۷ شمسی . محله فروغ رشت ۱۳۰۷ شمسی در ۸۴ صفحه مترجم نام او را «شودزکو» خوانده است کتابخانه ملی ملک ش ۸۴۱۷

خزائلی ، محمد رضا . نگاهی به خصوصیات شعروادب مازندرانی ، شریه فرهنگ ساری ، خرداد ۱۳۳۹ ، ص ۲۹-۳۳ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ ش ۳۲۷۴)

سی و سه

خسرو مرادی، اسماعیل: خرافات مردم رشت، کتاب هفتاد و دو: ۱۸۳ و ش ۱۶۳
(فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۱۸۴۷)

خلعت بری، عبدالصمد تاریخ مختصر زندگانی و خدمات محمدولی خان
سپه سالار تنکابنی و یادداشتهای شخصی او، تهران ۱۳۲۸ شمسی در ۱۹۴
صفحه.

خجی، عبدالواحد: فرهنگ کوههای ایران، شکار و طبیعت، ح ۱ ش ۴
۲۰-۲۱ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۱۸۷۴)

خوانساری، مرتضی: يك روز در لاكان [دستور چایکاری] تهران ۱۳۱۲ شمسی
خورموجی، مرزا جعفر حقایق نگار: آثار جعفری (جغرافیای ایران و
جهان به فارسی) تهران ۱۲۷۶ قمری (مشار ۱۳- ذریعه ۷۰۱) فیلم ۲۷۸۲،
مجلس ش ۳۸۵ طباطبائی ۲۹۵۹۷ (فهرست فیلم نسخه‌های خطی ص ۱). این
کتاب را پاره‌ای به میرزا سید جعفر خان مشیرالدوله متوفی ۱۲۷۹ قمری
نست داده‌اند.

دارن، برنهارد تاریخ طبرستان و سردار (قسمتی از حسیب السیر عیث الدین بن
همام الدین مشور بد خوندمیر) پترزبورگ ۱۸۵۰ م

- : الانتخانات المسیه من الکتب العربیه و الفارسیه و التریکیه فیما یتعلق بتواریخ
طبرستان و کیلان و جغرافیای تلك النواحی المرعیه، پترزبورگ
مطبعه اکادمی امپراطوری، ۱۲۷۴ قمری

- و میرزا محمد شفیع: کنز الاسرار مازندرانی، پترزبورگ، ۱۲۷۷ قمری.
این کتاب در سال ۱۳۳۶ شمسی با مقدمه‌ای از نگارنده چاپ است شده
است.

دانش پزوه، محمدتقی آستانه‌های مازندران، معارف اسلامی، ح ۱، ش ۲
۵۶-۶۵ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۲۷۴۷)

- اسناد آستانه درویش قاجار الدین حسن ولی در بیاك لاریجان، چاپخانه دانشگاه

سی و چهار

۱۳۴۴ شمسی ، مستخرج از مجلد چهارم نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه ،
نسخه‌های خطی ۴ : ۴۸۱-۶۴۸ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ ش ۲۷۴۹)
- مازندران و استرآباد ، تالیف رابینو ، ترجمه وحید مازندرانی [انتقاد] ،
راهنمای کتاب ۲ : ۲۳۸-۲۴۲ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۶۸۳)
د.ع.س: مراسم عروسی در استرآباد ، بهار ، دوره ۵ : ۴۷۵-۵۷۳ (فهرست مقالات
فارسی ج ۱ ش ۱۹۷۰)

دمشقی ، سمس‌الدین ابو عبد الله ابوطالب الانصاری الصوفی متولد ۶۵۴ متوفی
۷۲۷ . نخبة الدهر فی عجایب البر والبحر ، چاپ پترزبورگ ۱۲۸۱ ق.
همرگان ، ژاک : زمین‌شناسی ایران ، ترجمه کاظم ودیعی ، نشریه دانشکده ادبیات
تبریز ، ۱۱۰۱۲-۶۴ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ ش ۱۷۴۸)
- سفرنامه مورخ سال ۱۳۲۶ ق ، ترجمه جهانگیر قائم مقامی ، تهران ۱۳۳۵

شمسی

دو ترانه سوادکوهی ، صدق ، ۱ ، ۲۸۴ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۴۳۱۸)
دو ترانه عامیانه گیلان ، موسیقی ، دوره سوم ، ش ۳۴ (فهرست مقالات فارسی
ج ۱ ش ۴۱۸۵)
دو نغمه چوپانی [از دیلمان] ، موسیقی ، دوره سوم ، ش ۳۵ ۲۷-۲۵ (فهرست
مقالات فارسی ، ج ۱ ش ۴۱۸۶)
دهاتی که حومه شهر رشت است و بلوکات متعلق به آن ، سه ورق و نیم از مجموعه
شماره ۴۳۳۰ کتابخانه مای ملک

دهقان رشتی ، اسماعیل بن حاج ابراهیم متوفی ۱۴۲۵ تن دیوان رشت ۱۳۲۶
شمسی

دیباچه رقمی ، به جهت جمشیدخان ، منشآت ویلم ۲۰۲۰ ، کتابخانه عمومی رشت
ش ۱۸۹ (ص ع) ، شکسته نستعلیق محمد مسیح ، به فرموده محمد رضا در ۱۵ ربیع
الثانی ۱۱۰۴ قمری در اصفهان در ۲۵۵ برگ شماره ۸۲ (فهرست فیلم)

نسخه‌های خطی ص ۲۱۵)

دیوسالار، علی سالارفاتح - بخشی از تاریخ مشروطیت (یادداشتهای تاریخی

را ح به فتح تهران وارد وی برق ، تهران آذر ۱۳۳۶

دیولاقوا، مادام ژان: سفرنامه مادام ژان دیولاقوا در ایران که در تور دو مند ۲-

۱۸۸۱م نوشته شده بود، باعکس ناصرالدین شاه که برای همین روز نامه فرستاده

بود ، ترجمه محمد حسن صبیح الدوله ، فیلم ۱۸۵۲ کتابخانه ملی ش $\frac{۴۷۰۶}{۳۱۶}$

(فهرست فیلم نسخه‌های خطی ص ۱۲۴)

ذبحی، مسیح ، با همکاری ایرح افشار و محمد تقی دانش پژوه - استرآبادنامه ،

انتشارات فرهنگ ایران زمین ش ۱۲ تهران ۱۳۴۸.

ذکاء ، یحیی . يك تصنيف صد و بیست ساله گیلکی ، موسیقی دوره سوم ش ۲۲: ۶۸-

۷۱ (فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۴۱۸۷)

رابسو . هل . تاریخ مازندران و فرمانروایان آن سامان ، ترجمه باقر امیرخانی

نشریه دانشکده ادبیات تبریز ۱۳۰۴-۴۸۵ و ۱۴-۱۱۴-۱۳۶ و ۳۶۱-۳۹۲

و ۱۵ ۲۹۵-۳۱۲ و ۴۳۹-۴۵۵ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۲۳۰۲)

- حکام خلافت عربی در طبرستان ، ترجمه باقر امیرخانی ، نشریه دانشکده

ادبیات تبریز ۱۵-۴۱-۶۰ و ۱۲۹-۱۴۶ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش

۲۳۰۳)

- دودمان علوی در مازندران ، ترجمه میر سیده محمد بن اسماعیل طاهری شهاب ،

تهران ۱۳۱۹ ش

- سفرنامه مازندران و استرآباد ، با شرح بلاد و نقشه جغرافی آنها ، قاهره

۱۳۴۲ قمری ، شامل دو قسمت ۱- کتیبه‌های گیلان و مازندران و استر

آباد . ۲- متن سفر نامه به زبان انگلیسی این کتاب را آقای غلامعلی

وحید مازندرانی ، در سال ۱۳۳۶ ش به فارسی ترجمه کرد و نگاه ترجمه

و نشر کتاب چاپ کرده است

سی و شش

- : سلسله مرعشیه درمازندران ، ترجمه ضیاءالدین دهشیری ، مردم‌شناسی ۳ : ۳۵-۴ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۲۳۰۴)
- ورزشهای باستانی درگیلان ، ترجمه عبدالحسین ملک‌زاده ، چاپ رشت رازی ، امین احمد . همت اقلیم ، ج ۱ کلکته ۱۹۱۸ م . ح ۲ کلکته ۱۹۳۹ م .
- . ترانه‌های کرانه‌های خزر ، فرهنگ ج ۱ ش ۶ . ۲۶-۳۱ و ش ۷ ۵۶-۵۷ (فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۴۲۱۹)
- . چند ترانه ماربدرایی ، ایران آباد ، ج ۱ ش ۱۱ . ۴۷ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۳۲۷۵)
- راهنمای ایران ، نشریه اداره جغرافیائی ستاد ارتش ، تهران ۱۳۳۰ شمسی .
رزم‌آرا ، علی جغرافیای نظامی ایران ، گرگان و دریای خزر ، تهران ۱۳۲۰ شمسی .
- : جغرافیای نظامی ایران ، گیلان و مازندران ، تهران ۱۳۲۰ شمسی .
رسا ، مرتضی ماهی ، کتاب ایران شهر ۲ ۱۶۹۸-۱۷۲۷ (فهرست فارسی ح ۲ ش ۱۷۴۹)
- روزنامه سفر استرآباد ، شرح مسافرت شخصی است که در سال ۱۲۶۳ قمری همراه حاکم وقت ، میان طوایف یموت و گوکلان سفر کرده است اصل این نسخه در کتابخانه ملی به شماره $\frac{۱۲۳۰}{۷۴۹}$ محفوظ است و فیلم آن شماره ۱۶۹۹ (ف) در کتابخانه مرکزی دانشگاه است . این رساله در استرآباد نامه ص ۹۱ - ۱۰۳ به چاپ رسیده است
- رهبر ، ابراهیم . ترانه‌های ماسوله‌ای ، سخن ، ۱۰ . ۴۷۲ (فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۴۱۸۸)
- رئیس ، فریدون : پرندگان آبی یا پرندگان مهاجر ایران ، شکار و طبیعت ح ۱ ش ۳ ۵-۸ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۱۷۵۰)
- رهبری ، محمد اشعار گیانکی ، جهان نو ، ۲ . ۲۲۳ (فهرست مقالات فارسی

ج ۱ ش ۴۱۱۹)

ساروی مابلانسی ، ملامحمد (= مولانا محمد مار بدری) : تاریخ محمدی (روضة

الصفاح ۹ در ذکر شهادت حسینقلی خان)

سالنامه دبیرستان ایران شهر لاهمجان ، رشت سال تحصیلی ۲۲/۲۳ شمسی

سالنامه دبیرستان فردوسی بندر پهلوی سال تحصیلی ۱۳۱۷/۱۸ شمسی ، تراب

تراب بیا ، انجمن سالنامه فردوسی به تصحیح رضا دادرس ، بندر پهلوی ۱۳۱۸

شمسی

سالنامه فرهنگ آمل ، تهران ۱۳۲۸ شمسی

سحابی استرآبادی . دیوان و رباعیات ، لاهور چاپ سنگی .

سوده ، مسوچهر . نادهای گیلان ، ایران کوده جزوه شماره ۳ مردادماه ۱۳۲۴

ص ۲۲ و ۲۳ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۴۱۹۰)

- تراندهای گیلان ، فرهنگ ایران زمین ح ۱ سال ۱۳۳۲ ص ۴۱ - ۵۶ و

۲۷۱-۲۸۶ (فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۴۱۹۱)

- تراندهای گیلان ، مجله سخن دوره دهم سال ۱۳۳۸ شمسی ش ۱۰ .

۱۰۳۴-۱۰۳۶ (فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۴۱۹۲)

- ترجمه سفرنامه مازندران و استرآباد [انتقاد] ، مجله سخن دوره دهم ش

۷ سال ۱۳۳۸ ص ۷۸۳ - ۷۸۵

- چاه بحیر ، مجله شکار و طبیعت ش ۶ ، اردیبهشت ۳۹/ ص ۶۸ و ۶۹ .

- شکارسو (دوعی شکار مرعایی) شکار و طبیعت اسفند ۱۳۳۸ ش ۴ ۲۲-۲۵

- فرهنگ کیلکی ، شریه انجمن ایران شناسی ، تهران بهمن ماه ۱۳۳۲ شمسی

- کشتی گیری در گیلان ، مجله ماد ش ۱ شهریور ماه ۱۳۲۴

- لهجه علی آباد فریم ، فرهنگ ایران زمین سال ۱۳۴۱ ، ح ۱۰ :

۴۳۷ - ۴۷۰ (فهرست مقالات فارسی ح ۲ ش ۳۲۷۸)

- ماهیهای دریای حرر که نام کیلکی دارند ، مجموعه ایران شناسی سال

سی و هشت

- ۱۳۳۵ ش ۱ : ۱۱۲ - ۱۲۱ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۴۱۹۳)
- مثلهای کیلکی ، فرهنگ ایران زمین سال ۱۳۳۲ ، ج ۱ : ۳۶۳ - ۳۷۴ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۴۱۹۴)
- نمایش عروسی در جنگل ، یادگار ج ۱ سال ۱۳۲۴ ش ۸ - ۴۱۰ - ۴۳ .
- سراج ، ابراهیم : ادبیات محلی (کیلکی) فروع ۱ : ۶۳ - ۶۸ و ۹۷ - ۱۰۰ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۴۱۹۵)
- سفرنامه گیلان ناصرالدین شاه (مرات البلدان ج ۱ ص ۱۶۸)
- سفرنامه مظفرالدین شاه به اروپا در سال ۱۳۱۷ قمری (نشریه ۲ : ۲۶۳) فیلم ۱۶۳۲ ، وزارت خارجه ش ۶۱۸۵ (فهرست فیلم نسخه های خطی ص ۱۲۱)
- سفرنامه مظفرالدین شاه به اروپا ، سفر دوم سال ۱۳۲۰ قمری .
- سفرنامه ناصرالدین شاه به اروپا = روزنامه سفر دوم فرنگستان ناصرالدین شاه قاجار ، بمبئی ۱۲۹۸ قمری
- سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار به اروپا در سال ۱۳۰۶ قمری .
- سکه های طبرستان ، فیلم ۲۸۹۶ ، مجموعه آقای دکتر شمس الدین حرابری (فهرست فیلم نسخه های خطی ص ۱۲۲)
- سلطان القرائی ، جعفر : عجیب مازندرانی ، دانش ، ۱ ، ۶۵۶ - ۶۵۷ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۵۵۱۷)
- سورتجی ، فخرالدین . اطلاعاتی درباره شهر ساری ، نشریه فرهنگ ساری
- حرداد ۱۳۳۹ ، ص ۱۲ - ۲۲ (فهرست مقالات فارسی ج ۲ ش ۱۷۷۷)
- سهراب . کتاب عجایب اقالیم السبعه الی بهایه العماره ، میان سالهای ۲۸۹ - ۳۳۴ قمری تألیف شده است چاپ مژیک ۱۹۲۹ م
- سهمی ، حافظ ابوالقاسم حمزه بن یوسف منوفی ۶۷۰ . تاریخ جرحان ، کشف الظنون ص ۲۹۰ ، مقدمه تاریخ طبرستان میرطهیرالدین به نام تاریخ استرآباد

Herbelot, Ind. Bibl P. 27 No 91 حاجی خلیفه ج II ص ۱۰۷ نام

او را «حمزة السهمی» خوانده است .

سیاهکلی ، شمسعلی: اشعار سیاهکلی ، سخن ۶۰ - ۶۱۴ (فهرست مقالات فارسی
ح ۱ ش ۴۱۹۷)

- دویستی های سیاهکلی ، سخن ۶ : ۲۱ (فهرست مقالات فارسی ج ۱ ش ۴۱۹۶)
سلف پور ، فاطمی . بحر خزر ، باختر ، ۱ ، ۶۲ - ۶۴ و ۱۴۹ - ۱۵۳ (فهرست مقالات
فارسی ح ۱ ش ۱۸۸۵)

شاهرخی ، کاظم : آزاده گمنام ، شامل نکاتی درباره انقلاب رشت سال ۱۳۳۴
شمسی ، رقعی ۲۱۸ صفحه

شایان ، عباس مارندران (حرفیای تاریخی و اقتصادی) ح ۱ تهران بهمن ماه
۱۳۳۶ شمسی

شایان ، سلیمان (رضا) . دویستی های مازندرانی ، جهان نو ، ۲ : ۱۲۸ (فهرست
مقالات فارسی ح ۱ ش ۴۲۲۰)

شرح حال شیخ ولی الله مازندرانی : متوفی ۱۳۷۴ قمری ، مؤلف نامعلوم ، قم
۱۳۷۴ قمری

شرفساز گیلانی . اشعار شرفساز ، موسیقی ح ۳ ش ۱۱/۱۰ - ۲۹ - ۴۰ (فهرست
مقالات فارسی ح ۱ ش ۴۱۹۸)

ششتیری ، قاضی نورالله . مجالس المؤمنین ، چاپ سنگی ، تهران ۱۲۶۵ .

در چاپ سری صحاب زبیر درباره گیلان و مارندران مطالبی دارد : سادات

گیلان ح ۲ ، چند ششم ، ص ۳۱۷ - ۳۲۲ چند سیزدهم ، درمتأخرین سلاطین

علویه گیلان که ایشان را به لسان تعظیم «کارگیا» خوانند ، ص ۳۷۱ - ۳۷۹ .

چند چهاردهم ، در سلاطین علویه قوامیه مرعشیه مارندران ص ۳۸۱ - ۳۸۳ .

چند پانزدهم ، در قدمای ملوک طبرستان ورستمدار ص ۳۸۴ .

شفیع زاده ، محسن : معنی شیلات ، یادگار ، ح ۲ ، ش ۶ . ۳۳ (فهرست مقالات

چهل

فارسی ح ۱ ش ۴۵۰۹)

شمس گیلانی، شیخ حسن بن اعتماد الواعظین: تاریخ علما و شعرای گیلان،
تهران ۱۳۲۷ شمسی.

شمه‌ای دربارهٔ جنگ‌های ایران ادارهٔ جنگلبانی، تهران، ۱۳۲۱ شمسی.
شوقی، عباس دشت‌گرگان، تهران ۱۳۱۴.

- رسوم و عادات مردم گرگان (مراسم عروسی)، جهان‌نو، ۱: ۲۸۹ (فهرست
مقالات فارسی ج ۱ ش ۱۹۷۶)

- گرگان (استرآباد)، جهان‌نو، ۱: ۱۳۵ - ۱۳۶ و ۲۵۵ - ۲۵۶ و ۳۳۶.
(فهرست مقالات فارسی ح ۱ ش ۱۷۷۱)

سرازی، مولانا قطب‌الدین درة التاج لعنة الدماح، به کوشش سید محمد
مشکوة، تهران، ۱۳۱۷ - ۱۳۲۰ مجلد اول، صفحات شانزده و هفده، سب
امیره دماج - حاکم گیلان - را آورده است.

شروانی، حاجی میرزا زین العابدین اسکندر، ملقب به مستعلی شاه و متخلص
به تمکین، بستان‌السیاحه، اتمام تألیف ۱۲۴۷ قمری

- حدائق‌السیاحه، اتمام تألیف ۱۳۴۲ قمری

- ریاض‌السیاحه، اتمام تألیف ۱۲۴۲ قمری.

ص. س: سید شرف‌شاه، فرهنگ، ۱۷۲۰-۳ - ۱۷۸ و ۲۰۶ - ۲۱۴ (فهرست مقالات
فارسی ح ۱ ش ۵۲۳۱)

صغاری، محمد رضا، مثل‌های لاهیجان، سخن، ۲: ۳۸۲ (فهرست مقالات فارسی
ح ۱ ش ۴۲۰۰)

صغاری، محمد علی، حان گیلان (فهرست مراجع تاریخ گیلان عباس کدیور
در آخر کتاب)

صفائی سواد کوهی، عبدالصاحب بن شیخ محمد علی متوفی ۱۳۳۳ شمسی

بیوگرافی و کلای دورهٔ چهاردهم ماربدران، جزوهٔ اول، تهران، ۱۳۲۳